

detected lexems to describe the odour are divided into the following semantic groups: the smells of food and drinks, the smells of nature, the smell of habitation, the smells of civilization, the smell of a person, which at the same time can be both the subject and the object of the odour component of the world, and the smells of the dead flesh.

In the novel «Initiation» appears the original odourative language picture of the world, saturated mainly by unpleasant odorous of the environment and negative characters. The names of the smells creates interesting specific sensory images in the aesthetic system of the image of Luko Dashvar. The odourative vocabulary in the novel are psychologically loaded, therefore, in addition to the nominative function, perform an emotional and expressive role. The lexical-semantic field of «smell» in the novel «Initiation» covers a complex system of names, that can function in different semantic-syntactic constructions and thus combine language with those smells that really exist in the surrounding world.

Keywords: odour, odour name, odourative vocabulary, odourative, semantic group, classification of smells

УДК 81'373.21/23:811.161.2

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ УКРАЇНА В МОВОМИСЛЕННІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

О. П. ПРИЩЕПА, кандидат філологічних наук, старший викладач,
E-mail: laune8@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-0664-3301

А. А. ПЛЕЧКО, старший викладач,

E-mail: antonia43@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-4739-0750

О. В. СВИСЮК,

Житомирський національний агроекологічний університет

E-mail: elena-sv@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-2775-588X

Анотація. У статті йдеться про особливості вербалізації концепту УКРАЇНА сучасною українською молоддю та його місце в мовній картині світу молодих українців. Матеріал статті базується на результатах асоціативного експерименту, в якому взяли участь 200 студентів (100 дівчат і 100 хлопців). Автори статті, оперуючи даними асоціативного експерименту, доводять, що в умовах нинішнього соціального часопростору в асоціативне поле реципієнтів потрапляють значення, які відображають особливості самого соціального часопростору, а отже, доводять етнокультурну природу концепта УКРАЇНА. Отримані результати ілюструють смисловий та ціннісний аспект концепту УКРАЇНА, вербальну форму, у якій він існує в мовомисленні концептоносіїв, а також окреслюють його місце в мовній картині світу сучасних молодих українців. В результаті обробки статистичних даних асоціативного експерименту авторами статті виділено смислове ядро концепту Україна (БАТЬКІВЩИНА, ДЕРЖАВА, КРАЇНА, РІДНА КРАЇНА), а також субконцепти (НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, СВОБОДА, ВОЛЯ, ДІМ, МАТИ, СИЛА, НЕЗЛАМНІСТЬ, МОГУТНІСТЬ, ГОРДІСТЬ, ПАТРІОТИЗМ, НАРОД, НАЦІЯ, КОЗАЦТВО, ВИШИВАНКА, МИР, АТО, ЄДИНА, НЕПОДІЛЬНА, НЕПОВТОРНА, КОРУПЦІЯ, ТЯЖКИЙ ЧАС, БАГАТОСТРАЖДАЛЬНА, СЛЬОЗИ, КРАСА, МОВА, ПІСНЯ, ГІМН, УКРАЇНА ПОНАД УСЕ, УКРАЇНА В СЕРЦІ), котрі утворюють його близькоядерну та периферійну зони й відображають його емоційно-смислове тло.

На основі обробки статистичних даних, авторами статті доведено, що субконцепти близькоядерної та периферійної зон смислового поля концепту, окрім образно-асоціативно-перцептивного аспекту, відображають особливості ціннісної рефлексії концептоносіїв у процесі мовомислення і можуть мати суттєві ґендерні відмінності, чого не відбувається зі смислами, що утворюють ядро концепту.

Ключові слова: *концепт, субконцепт, мовна картина світу, вербалізація, ціннісна рефлексія, ґендері відмінності, асоціативний експеримент, слово-стимул, Україна*

Актуальність дослідження полягає в тому, що «у сучасному українському мовознавстві концепт УКРАЇНА досі не мав повного концептуально-семантичного представлення» [8, с. 1], а також відсутність у сучасному мовознавстві «цілісної характеристики мовно-концептуальної картини світу українців як представників єдиної нації й носіїв прикметних рис окремих регіонів» [4].

Концепт УКРАЇНА у мовній картині світу українців є ментальним конструктом і належить до етнокультурних констант. Він так чи інакше визначає світовідчуття українців, їх національний характер і спосіб мислення. Оскільки будь-який концепт є одиницею ментального рівня, то в концепті УКРАЇНА поєднано індивідуальне й колективне підсвідоме, а в сукупності вони формують національне самовизначення й мотивацію патріотичних почувань людини. Як відомо, представник певної етносвідомості в процесі мовомислення та пізнання оперує саме концептами, які відображають картину світу в людській психіці. На думку сучасних дослідників, зокрема Хоменської І. В., концепт – це «психоментальне утворення, що віддзеркалює уявлення про світ через образи, асоціації, поняття та ставлення до них. Динамічна одиниця, характерна як для окремого індивіда, так і для колективу представників певної культури» [8, с. 5].

Структура концепту являє собою єдність понятійного, образно-асоціативно-перцептивного та ціннісного складників. Повноцінно пояснити зміст концепту, як семантичне значення лексеми, неможливо. Так, Павлушенко О. А. зазначає: «На нетотожність понять «зміст» і «значення» вперше вказали логіки, які виявили, що значення слова охоплює поняття про референт, тоді як його зміст перебуває у площині контексту, який містить оцінні характеристики предмета з погляду особи чи етносу» [4]. Оскільки концепт існує в мовомисленні у формі смислів, образів, асоціацій, котрі завжди ціннісно забарвлені для концептоносіїв, то асоціативне поле має якнайкраще усі ці смисли, образи, цінності відображати. Асоціативне поле відображає всі три складники структури концепту: ціннісний, образно-асоціативно-перцептивний та понятійний, чого, наприклад, не може відобразити семантичне поле лексеми. Таким чином, коли ми говоримо про концепт, ми не можемо відмежуватися ні від семантики слова, яким означений концепт (бо ядро смислового навантаження концепту буде співпадати із семантичним ядром лексеми), ні від множини усіх тих асоціацій, що продукують реципієнти під час асоціативного експерименту, в якому як слово-стимул пропонується лексема, що слугує позначенням концепту (в нашому випадку – це слово Україна). У центрі асоціативного поля ми отримуємо асоціації, що на лексичному рівні служать позначенням поняття (іноді – двох близьких за значенням понять, котрі однаково часто асоціюються у реципієнтів із запропонованим словом-стимулом), яке є смисловим ядром концепту. Також ми зможемо виділити з-поміж продукованих асоціацій близькоядерну та периферійну зони асоціативного поля, до яких належать, окрім лексичних вербалізаторів, ментальні утворення (лексеми на позначення цінностей). Близькоядерна та периферійна зони нас цікавитимуть найбільше, оскільки саме вони відображатимуть ті смисли, що упродовж останніх років доповнили собою глибинні смисли концепту Україна, набуті упродовж багатовікової історії розвитку

української етнокультури. Саме ці асоціації відобразатимуть особливості ціннісної рефлексії концептоносіїв у процесі мовомислення.

Метою нашого дослідження було встановити, чи в умовах нинішнього часопростору традиційні смисли, пов'язувані мовцями із концептом Україна, доповнюватимуться новими, відображенням яких є асоціації на слово-стимул Україна.

Методом нашого дослідження ми обрали асоціативний експеримент, у якому взяли участь 200 студентів I курсу Житомирського національного агроекологічного університету, з яких 100 – це дівчата і 100 – хлопці. Всі учасники експерименту – однолітки та народилися в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. В полі нашої уваги – аналіз змісту вербальних одиниць та конструкцій, пов'язаних із лексемою-стимулом «Україна», котра означає досліджуваний нами концепт.

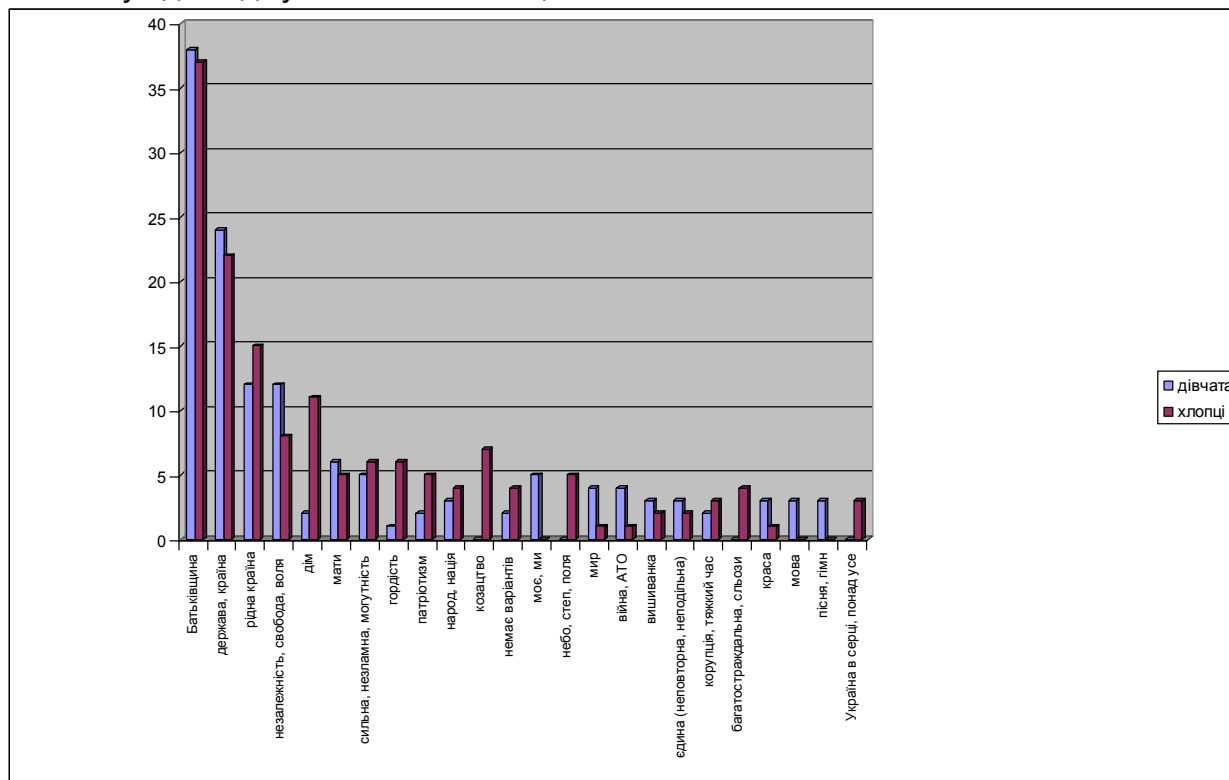

Рис.1. Асоціативне поле лексеми-стимулу Україна

Статистичний аналіз даних експерименту засвідчив, що у 38 % відсотків дівчат та 37 % хлопців (див. Рис.1) Україна асоціюється з батьківщиною (у значенні «країна, в якій народився», «рідна земля»). Окрім асоціації «батьківщина» реципієнти нашого експерименту продукують окремо асоціацію «рідна країна» (24% у дівчат і 22 % у хлопців) (див. Рис.1), чи то дублюючи, чи то уточнюючи першу. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» пояснює лексему батьківщина як «країну стосовно до людей, які народилися в ній і є її громадянами; вітчизну» [1]. Зазвичай, хлопці продукують значно менше асоціацій, ніж дівчата, але у випадку, коли йдеться про патріотичні настрої, про сприймання лексем, котрі служать означенням патріотичних смислів, кількісне співвідношення продукуваних асоціацій реципієнтами різної статі вирівнюється, стає практично однаковим, а іноді навіть асоціації хлопців кількісно перебільшують асоціації, продукувані дівчатами, як ми це зауважили, наприклад, проводячи асоціативний експеримент зі словом-стимулом «патріотизм» [7], коли ми отримали більшу кількість асоціацій у приядерній зоні асоціативного поля, продукуваних хлопцями, чого не спостерігали у дослідженні таких смислів, як «народ», «нація», «мова» [5], [6].

Отже, ядро досліджуваної концептуальної сфери в мовній картині світу учасників експерименту сформоване субконцептами БАТЬКІВЩИНА, ДЕРЖАВА, КРАЇНА (із цими смислами асоціюють Україну 24% дівчат і 22% хлопців), РІДНА КРАЇНА (12% дівчат, 15% хлопців).

До близькоядерної зони належать, наприклад, субконцепти НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, СВОБОДА, ВОЛЯ (12% дівчат і 8% хлопців).

Слід зауважити, що до близькоядерної зони асоціативного поля, а відтак і до близькоядерної зони смислового поля концепту, не завжди потрапляють ідентичні асоціації представників різних статей. Так, асоціацію «дім» продукували і дівчата, і хлопці, але кількість продукованих дівчатами асоціацій «дім» (2 асоціації, 2%) не дозволяє означити її як таку, що утворює близькоядерну зону смислового поля концепту. Тому вона характеризує периферійну зону смислового поля концепту УКРАЇНА в мовній картині світу дівчат. Водночас кількість асоціацій «дім», продукованих хлопцями (11%), вказує на те, що в їх мовній картині світу присутній ще й такий смисл, як ДІМ, він же – субконцепт смислового поля концепту УКРАЇНА. Україна для хлопців – це дім, все, що пов'язане з домом і відчуттям дому.

Зважаючи на те, що у мовомисленні представників різних етнокультур субконцепт ДІМ є складовою концепту МАЛА БАТЬКІВЩИНА, бо існує ще ВЕЛИКА (ідеологічна) БАТЬКІВЩИНА, про що зауважує, зокрема, українська сучасна дослідниця Зоряна Величко [3, с. 88], можна стверджувати, що Україна у мовній картині світу нинішніх українських концептоносіїв молодого покоління означена саме як МАЛА БАТЬКІВЩИНА, як «місце, де людина народилася, проживала “золоті роки”» [3, с. 88].

Цікавою є асоціація «козацтво», продукована лише хлопцями (7%). Цей факт свідчить про те, що в концептосфері українського мовомислення присутній також ґендерний аспект, а сприймання лексеми-стимулу має ґендерні відмінності. Наявність цієї асоціації в асоціативному полі свідчить також про складну ментальну організацію концепту УКРАЇНА, про історико-культурний вплив на його формування у мовомисленні концептоносіїв, адже таке явище, як козацтво, виникло на українських землях і для українців асоціюється, насамперед, з Україною, з конкретним історичним періодом в її історії, проте не із сучасним. Чому ж хлопці асоціюють лексему-стимул «Україна» із «козацтвом»? припускаємо, що ця асоціація виникла внаслідок активної популяризації позитивного образу казака і козацтва в цілому, а також внаслідок функціонування на сучасному етапі розвитку української мови синоніма «козак» до лексеми «хлопець» [1].

Також у близькоядерній зоні концепту знаходяться такі субконцепти, як СИЛА, НЕЗЛАМНІСТЬ, МОГУТНІСТЬ, ГОРДІСТЬ, МАТИ, НЕБО, СТЕП, ПОЛЕ, ПАТРІОТИЗМ виражені в асоціативному полі асоціаціями «сильна», «незламна», «могутність» (з цими смислами асоціюють лексему «Україна» 5% дівчат і 6% хлопців), «мати» (6% дівчат і 5% хлопців), «патріотизм» (5% хлопців, 2% дівчат), «гордість» (6% хлопців і лише 1% дівчат, що дає підстави вважати її характерною саме для чоловічої мовної картини світу, пов'язаної із концептом УКРАЇНА). НЕБО, СТЕП, ПОЛЯ – суто «чоловічі» субконцепти, які кількісно представлені 5% асоціацій хлопців.

Суто «жіночими» смислами в близькоядерній зоні смислового поля концепту виявилися субконцепти МОЄ та МИ (5% асоціацій дівчат). Як зазначають сучасна дослідниця І. Хоменська [8], наявність присвійних займенників *мій, моє, моя* є типовим і закономірним, якщо мова йде про сприймання лексеми-стимулу «батьківщина» [8, с. 218] та служать лексичними одиницями для вербалізації концепту УКРАЇНА [8, с. 11]. Отже, якщо наші піддослідні вербалізують концепт УКРАЇНА за допомогою присвійних займенників, якими може бути вербалізований концепт БАТЬКІВЩИНА, то, логічно, Україну наші піддослідні жіночої статі сприймають як батьківщину в повному смислі цього слова. Для пояснення, чому учасники експерименту чоловічої статі не вербалізують концепт УКРАЇНА за допомогою присвійних займенників, необхідні

додаткові дослідження. Ми можемо лише припустити, що, оскільки наше дослідження здійснювалося в час, коли східні кордони України порушено, у свідомості піддослідних чоловічої статі, можливо, відбулися зміни, що вплинуло й на специфіку їхнього мовомислення, адже цим можна пояснити й появу в 3% хлопців такої асоціації, як «сором».

Субконцепт МАТИ кількісно представлений 6% асоціацій дівчат та 5% асоціацій хлопців, тобто майже однаковою кількістю асоціацій учасників експерименту обох статей. Сучасна українська дослідниця І. Хоменська зазначає: «Типовими вербалізаторами концепту у фольклорі є лексеми: «*ненька*», «*мати*» та «*калина*» як образ-символ Української Держави». [8, с. 9], а також «постульовано ідеологеми «*Україна як найвища цінність*» [8, с. 8]. В результаті асоціативного експерименту ми також отримали асоціації «*калина*» (одиночна асоціація у котроїсь із дівчат), «*Україна понад усе*» (3% хлопців). Це доводить, що функціонування концепту УКРАЇНА в умовах нинішнього часопростору не є відірваним від здобутків фольклору, оскільки, як твердить І. Хоменська, саме у фольклорі концепт Україна вербалізується за допомогою цих лексем.

Периферійну зону становлять субконцепти РАДІСТЬ, ВІДДАНІСТЬ, СОРОМ (становлять емоційну складову структури концепту), ТЕРИТОРІЯ НА КАРТІ (смилова складова), СИНІЙ І ЖОВТИЙ КОЛЬОРИ, ПРАПОР, ТРИЗУБ, УКРАЇНЦІ, КАЛИНА, КИЇВ, КАШТАН, ВІНОЧОК, КАРПАТИ (пов'язані із державною та фольклорною українською символікою), ВОЛОШКИ (особистісна складова концепту в мовомисленні окремого концептоносія), які кількісно відображені відповідними одиночними асоціаціями «*тризуб*», «*калина*», «*українці*», «*Київ*», «*Карпати*», «*синій і жовтий кольори*», «*територія на карті*», «*віночок*», «*віночок*», «*врожай*», «*каштан*», «*волошки*» у *дівчат* та «*відданість*», «*сором*», «*прапор*», «*радість*» у *хлопців*.

Висновки і перспективи. Структура концепту УКРАЇНА складна і являє собою образно-понятійно-ціннісну єдність, котра на лексичному рівні може вербалізуватися за допомогою відповідних лексичних одиниць. Так, ядро концепту УКРАЇНА становлять субконцепти БАТЬКІВЩИНА, ДЕРЖАВА, КРАЇНА, РІДНА КРАЇНА; близькоядерна зона концепту УКРАЇНА представлена субконцептами НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, СВОБОДА, ВОЛЯ, ДІМ, МАТИ, СИЛА, НЕЗЛАМНІСТЬ, МОГУТНІСТЬ, ГОРДІСТЬ, ПАТРІОТИЗМ, НАРОД, НАЦІЯ, КОЗАЦТВО, ВИШИВАНКА, МИР, АТО, ЄДИНА, НЕПОДІЛЬНА, НЕПОВТОРНА, КОРУПЦІЯ, ТЯЖКИЙ ЧАС, БАГАТОСТРАЖДАЛЬНА, СЛЬОЗИ, КРАСА, МОВА, ПІСНЯ, ГІМН, УКРАЇНА ПОНАД УСЕ, УКРАЇНА В СЕРЦІ; периферійна зона концепту вербалізована одиночними асоціаціями і представлена такими субконцептами, як РАДІСТЬ, ВІДДАНІСТЬ, СОРОМ, ТЕРИТОРІЯ НА КАРТІ, СИНІЙ І ЖОВТИЙ КОЛЬОРИ, ПРАПОР, ТРИЗУБ, УКРАЇНЦІ, КАЛИНА, КИЇВ, КАШТАН, ВІНОЧОК, КАРПАТИ, ВОЛОШКИ.

Таким чином, концепт УКРАЇНА, окрім традиційних вербалізаторів *територія*, *незалежна держава* [1, с. 1502], *свій край*, *земля* [2, с. 230], містить у собі новітні образно-смилові та ціннісно-рефлексійні нашарування, зумовлені відповідними реаліями нинішнього хронотопу. Натомість, такі смисли, як *країна*, *край*, *що знаходиться в межах іншої країни*, *краю*; *анклав* [1, с. 1502] або дієслово *украяти*, тобто «*відрізати*» [2, с. 230] не виконують функцію вербалізаторів концепту УКРАЇНА в мовомисленні сучасної української молоді. До того ж, структура концепту УКРАЇНА, відображена структурою асоціативного поля, засвідчила ґендерні відмінності в мовній картині світу представників різної статі.

Результати нашого дослідження можуть бути використані в галузі психо- і соціолінгвістики з огляду на їх ґендерну складову для вивчення специфіки сприймання лексеми Україна молодими людьми обох статей, зокрема для вивчення смислів, пов'язуваних із цією лексемою в умовах нинішнього соціального часопростору.

Список використаних джерел

1. Бусел, В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ: Перун, 2009. – 1736 с.
2. Жайворонок, В. В. Українська етнолінгвістика: Нариси: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів [Текст] / В. В. Жайворонок. – Київ: Довіра, 2007. – С. 230-231.
3. Величко, З. До поняття “МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ”: рецепція західноукраїнських публіцистів 20-30-х років ХХ століття [Електронний ресурс]. – URL: [http://old.journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk34/Visnyk %2034_P1_10_Velychko.pdf](http://old.journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk34/Visnyk%2034_P1_10_Velychko.pdf) (дата звернення: 06.10.2018).
4. Павлушенко, О. А. Вербалізація субконцепту «ПРИРОДА» концепту «МАЛА БАТЬКІВЩИНА» в мовній картині світу М. Стельмаха [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer30/33.pdf> (дата звернення: 05.10.2018).
5. Pryscheпа ,О., Plechko, A., Svysiuk, O. Peculiarities of Lexeme mankind Perception by Ukrainian Youth in the Context of Present-Day Chronotops [Text] // Journal Association 1901 "SEPIKE": Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Frankfurt (Deutschland), Poitiers (France), Los Angeles (USA), 2017 – Edition 17. – S. 30-34.
6. Pryshchepa, O., Svysiuk, O. The Peculiarities of Perception of the Lexemes people and nation by the Ukrainian youth in the Context of Present-Day Chronotops [Text] // Journal Association 1901 "SEPIKE": Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Frankfurt (Deutschland), Poitiers (France), Los Angeles (USA), 2017– Edition 18. – S. 61-66.
7. Pryscheпа, O., Plechko, A., Svysiuk, O. The social chronotopos impact on the perception of the lexeme patriotism by Ukrainian youth [Text] // Journal Association 1901 "SEPIKE": Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Frankfurt (Deutschland), Poitiers (France), Los Angeles (USA), 2018. – Edition 20. – S. 61-64.
8. Хоменська, І. В. Вербалізація концепту УКРАЇНА в українському художньому дискурсі (автореферат) [Електронний ресурс]. – URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/12183/1/Khomenska.pdf> (дата звернення: 06.10.2018).

References

1. Busel, V. T. (2009). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language] / Uklad. i hol. red. V. T. Busel. – Kyiv: Perun, 1736 s.
2. Zhaivoronok, V. V. (2007). Ukrainiska etnolinhvistyka: Narysy: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv [Ukrainian ethnolinguistics: Essays: A tutorial for students of higher educational institutions]. – Kyiv: Dovira. – S. 230-231.
3. Velychko, Z. Do poniattia “MALOI BATKIVSHCHYNY»: retseptsiia zakhidnoukrainskykh publitsystiv 20-30-kh rokiv XX stolittia [To the concept of «HOMELAND»: the reception of Western Ukrainian journalists in 20-30s of the twentieth century]. – Available at: http://old.journ.lnu.edu.ua/publications/visnyk34/Visnyk%2034_P1_10_Velychko.pdf
4. . Pavlushenko, O. A. Verbalizatsiia subkontseptu «PRYRODA» kontseptu «MALA BATKIVShchYNA» v movnii kartyni svitu M. Stelmakha [Verbalization of the sub-concept «NATURE» to the concept «HOMELAND» in the linguistic world- image of M. Stelmakh]. – Available at: <https://www.sworld.com.ua/konfer30/33.pdf>
5. Pryscheпа, O., Plechko, A., Svysiuk, O. Peculiarities of Lexeme mankind Perception by Ukrainian Youth in the Context of Present-Day Chronotops // Journal Association 1901 "SEPIKE": Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Frankfurt (Deutschland), Poitiers (France), Los Angeles (USA), 2017 – Edition 17. – S. 30-34.

6. Pryshchepa O., Svysiuk O. The Peculiarities of Perception of the Lexemes people and nation by the Ukrainian youth in the Context of Present-Day Chronotops // Journal Association 1901 "SEPIKE": Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Frankfurt (Deutschland), Poitiers (France), Los Angeles (USA), 2017–Edition 18. – S. 61-66.

7. Pryscheпа, O., Plechko, A., Svysiuk, O. The social chronotopos impact on the perception of the lexeme patriotism by Ukrainian youth // Journal Association 1901 "SEPIKE": Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. – Frankfurt (Deutschland), Poitiers (France), Los Angeles (USA), 2018. – Edition 20. – S. 61-64.

8. Khomenska, I.V. Verbalizatsiia kontseptu UKRAINA v ukrainskomu khudozhnomu dyskursi (avtoreferat) [Verbalization of the concept UKRAINE in the Ukrainian art discourse (extended abstract of dissertation)]. – Available at: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/12183/1/Khomenska.pdf>

ОСОБЕННОСТИ ВЕРБАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПТА УКРАИНА В ЯЗЫКОВОМ МЫШЛЕНИИ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Е. П. Прищепа, А. А. Плечко, Е. П. Свисюк

Аннотация. В статье идет речь об особенностях вербализации концепта УКРАИНА современной украинской молодежью и о его месте в языковой картине мира молодых украинцев. Материал статьи базируется на результатах ассоциативного эксперимента, в котором приняли участие 200 студентов (100 девушек и 100 ребят). Авторы статьи, оперируя данными ассоциативного эксперимента, доказывают, что в условиях нынешнего социально-временного пространства в ассоциативное поле реципиентов попадают значения, которые отображают особенности самого социально-временного пространства, а следовательно, подтверждают выводы об этнокультурной природе концепта УКРАИНА. Полученные результаты иллюстрируют смысловой и ценностный аспекты концепта УКРАИНА, вербальную форму, в которой он существует в языковом мышлении концептоносителей, а также обозначают его место в языковой картине мира современных молодых украинцев. В результате обработки статистических данных ассоциативного эксперимента авторами статьи выделено смысловое ядро концепта Украина (РОДИНА, ГОСУДАРСТВО, СТРАНА, РОДНАЯ СТРАНА), а также субконцепты (НЕЗАВИСИМОСТЬ, СВОБОДА, ВОЛЯ, ДОМ, МАТЬ, СИЛА, НЕСОКРУШИМОСТЬ, МОГУЩЕСТВО, ГОРДОСТЬ, ПАТРИОТИЗМ, НАРОД, НАЦИЯ, КАЗАЧЕСТВО, ВЫШИВАНКА, МИР, АТО, ЕДИНСТВЕННАЯ, НЕДЕЛИМАЯ, НЕПОВТОРИМАЯ, КОРРУПЦИЯ, ТЯЖЕЛОЕ ВРЕМЯ, МНОГОСТРАДАЛЬНАЯ, СЛЕЗЫ, КРАСОТА, ЯЗЫК, ПЕСНЯ, ГИМН, УКРАИНА ПРЕВЫШЕ ВСЕГО, УКРАИНА В СЕРДЦЕ), которые образуют его околядерную и периферийную зоны и отображают его эмоционально смысловой фон. На основе обработки статистических данных, авторами статьи доказано, что субконцепты околядерной и периферийной зон смыслового поля концепта, кроме образно-ассоциативно-перцептивного аспекта, отображают особенности ценностной рефлексии концептоносителей в процессе языкового мышления и могут иметь существенные гендерные отличия, чего не происходит со смыслами, которые образуют ядро концепта.

Ключевые слова: концепт, субконцепт, языковая картина мира, вербализация, ценностная рефлексия, гендерные отличия, ассоциативный эксперимент, слово-стимул, Украина

THE VERBALIZATION PECULIARITIES OF THE CONCEPT UKRAINE IN THE MENTALITY OF MODERN UKRAINIAN YOUTH

O. P. Pryschepa, A. A. Plechko, O. V. Svysiuk

Abstract. *The article deals with the peculiarities of the verbalization of the concept UKRAINE by modern Ukrainian youth and its role in the linguistic world-image of young Ukrainians. The material of the article is based on the results of the associative experiment held among 200 students (100 girls and 100 boys) of the University. Using the data of the associative experiment, the authors of the article prove that in conditions of the current social chronotopos the recipients' associative field is filled with meanings that reflect the peculiarities of the current social chronotopos itself, and thus, prove the ethno-cultural nature of the concept of UKRAINE. The results obtained illustrate the semantic and value-based aspect of the concept UKRAINE, the verbal form in which it exists in the speakers' mentality, and outline its role in the linguistic world-image of young Ukrainians. Having processed the statistical data of the associative experiment, the authors of the article highlight the semantic core of the concept of Ukraine (MOTHERLAND, STATE, COUNTRY, NATIVE COUNTRY), as well as sub-concepts (INDEPENDENCE, FREEDOM, LIBERTY, HOME, MOTHER, STRENGTH, INVINCIBILITY, POWER, PRIDE, PATRIOTISM, PEOPLE, NATION, COSSACKS, EMBROIDERED SHIRT, PEACE, ANTITERRORIST OPERATION, UNITED, INDIVISIBLE, UNIQUE, CORRUPTION, DIFFICULT TIMES, LONG-SUFFERING, TEARS, BEAUTY, LANGUAGE, SONG, ANTHEM, UKRAINE IS ABOVE ALL, WITH UKRAINE IN HEART) that form its surrounding and peripheral zones and reflect its emotional and semantic background.*

Taking into account the statistical data processed, the authors ascertain that the sub-concepts of surrounding and peripheral zones of the concept's semantic field reflect not only the figuratively associative perceptual aspect but also the peculiarities of the speakers' value reflection in the thinking process. They also may have significant gender differences, which are not observed with the meanings that form the core of the concept.

Keywords: *concept, sub-concept, linguistic world-image, verbalization, value reflection, gender differences, associative experiment, word-stimulus, Ukraine*

УДК 811. 111' 42

ІРОНІЯ ТА ПРОПОЗИЦІЯ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ

Г. Л. ПРОКОФ'ЄВ, кандидат філологічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

E-mail: glprokofiev1956@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7218-8565

Анотація. *Розглядаються особливості створення та інтерпретації комунікативного значення іронічних стверджувальних висловлень, описуються семантичні та прагматичні властивості деяких їх типів. Визначено, що іронічний смисл виникає тоді, коли мовець навмисно порушує умови успішності мовленнєвого акту, розраховуючи на те, що адресат побачить це порушення і його виявлення сприятиме правильній інтерпретації висловлення. Стверджується, що актомовленнєвий критерій успішності/неуспішності мовленнєвої дії є найбільш адекватним засобом для вивчення механізму іронії. Пропонується доповнити семантичний зміст поняття "заперечення" прагматичною складовою – поняттям свідомого порушення автором іронії умов успішності мовленнєвого акту, що веде до зміни його характеру і одночасно сигналізує про доцільність проведення процедури інтерпретації. Простежено, що в деяких*